

شایخ وادنیات

محمد علی

ملک و ملتہ نافع ، تاریخ ، ادبیات ، فنون ، اقتصادیات و شئون سائرہ متعلق مباحث مفیدہ ہی حاوی مجموعہ شہریہ در

مشارالیه حضرتلری جانبندن فرانسه دولت فخمه سنک
ممثل عالیسی نزدنده عم و عرفان مملکت خدمت نامه
مع الافتخار ایجاب وجهله تشبثاده بولنه جقلری وعد و بیان
بیورلمشدر. [۱]

بالاده کی تقریر چا کرانه مک لقیله خارجیه نظارت
جلیله سنه یازیلان تذکره اوزرینه جریان ایدن معامله
اولوقت داخله ناظری بولنان فخامتلو دوللو عزت
باشا حضرتلری ده اوتدنبیری واقع اولان بو تشبثی پک
چوق بکنه رک ایجاب ایدرسه کندیلری ده خارجیه ناظری
صفا بک افسدی حضرتلریله برلکده ممثل حضرتلرینه
عزیمت ایدم جکلرینی بیان بیورمشدر ایدی. صفا بک
افسدی حضرتلری ده، فرانسه ممثلی حضرتلری بارسه
عزیمت ایتدیلر. اون بش کونه قدر عودت بیورده جقلرندن
خارجیه نظارتنه خطاباً یازیله جق تحریرات اولوقت یازماق
اوزره ممثل مشارالیه حضرتلرینک عودتی خبر ویرم جکنی
بیان ایلدیلر وفی الحقیقه اون بش کون قدر صکره ممثل
حضرتلرینک عودت عالیری ائشاده تشکل ایدن انجمنده
صفا بک افسدی حضرتلری اطفاً موقع عالیلرندن
قالقه رق نزد چاکری به تشریف و ممثل حضرتلری
عودت بیورده قلیرنی تبشیر ایلدیلر و صورت تقریرک لقیله
خارجیه به خطاباً یازیله جق تحریراتی یازیکنز بیوردیلر. مذکور
تحریراتک لقیله یازیلان ۵ مایس ۱۳۳۷ تاریخی تحریراتده
بوسوزلری ده، طالعه عاجزانم اوله رق علاوه ایشدم.
شویله که «تقریرده عرض ایلدیکم معالی تشبثه کسب
وقوف ایدم جک اولان ممثل مشارالیه حضرتلری دکل
اوله بر خان وارداتنک ترک و تخصیصی بلکه دهها عالی
بر صورتده معاونت یعنی بیکلرله فرانسه جک کتب نفیسه
[۱] بوهیث جلیله محترمه به ناصل قیامته قدر متتدار
اولیهیم که ختام مذاکره دن صکره قالقوب بالذات او واسع
غرضه بی مشاهده و مایه ایله مناسب بر کتبخانه موقعی اولدیفنی
قبول و تقدیر ایدم رک عودت بیورمشدر.

جلب واهداسنه وحتی انشا اوله جق کتبخانه جدیدک
شکل بدینک تعیین و ترسیمنده دلالت بیورده جقلری
شبه دن آزاده اولدیفندن بورالرینک ده مسلم اولان شیوه
افاده لری و عرفان و تراکت نظارت پناهیلریله بر آن مناسبه ممثل
مشارالیه حضرتلرینه آچلمسی قضیه سی نتیجه استرحامندر.
ایشته بر موجب قرار انجمن عالی تقریرک لقیله تحریراتی
یازدقدن بر مدت صکره بر صحتیجه خبر آله مدیفندن
وعد فخامت پناهیلری وجهله تعقیب اولمسی تعهدلی بر
مکتوب ایله عزت باشا حضرتلرینه ده یازدم. خاطرمد
قالدیفنه کوره اوصرده عزت باشا حضرتلرینک داخله دن ده
انفصال بشایعه سی ظهور ایتش و فقط هنوز یرینه هر نه
قدر کیمسه تعیین اولغماش ایشده موقع عالیلرینه دوام
ایتمامکده ایدیلر. بونک ایچون تعهدلی بر مکتوبله اقامتگاه
فخامت پناهیلرینه یازمشدم.

خارجیه نظارت جلیله سنک مسام اولان مشغولیت
عظیمه سی حسیله فرانسه ممثل عالی قدری هنوز خبردار
ایدلماش اولسه کرکدر. پای تحت سلطنت سنیه لایق
(۱۰۰۰۰۰) یوزبیک ودها زیاده جلدک غریب کتابلرینه
دائر کتبخانه نک میدانه کلمسه موفقیته معاونت حاصل
اولورسه بونک مدیری وهر لسانه عائد کتابلرک حافظ
کتلری آول امرده اولسانه منسوب محترم اجانبندن
اولماید.

خارجیه نظارتنک انضمامیله صدر اعظم بولنان عالی باشا
زماننده بوندن ۵۵ سنه اول تشبث اولنان
«ملت کتبخانه سی» لایحه سی

فاضل مشهور منیف باشا هنوز منیف افسدی ایکن بر جمعیت
تشکیلیله ۱۲۸۷ واسطنده بر لایحه قلمه آلمش و اولوقت خارجیه
مکتوبچیسی بولنان ادیب معروف ادهم برتو باشا طرفندن مذکور
لایحه نک برکده سنه طوقو نفیسنین سطرلری آره سنه دیکر بعض
سطرلر علاوه و عالی باشا طرفندن عین صورتله تصحیح اوله رق
چنبرلی طاشده شمعی عثمان بک مطبعه سی (ایچیلر خان) نامیله
مشهور اولان جیم شاهده بر «معلم ملت کتبخانه سی» انشاسنه
قرار ویرلش ایدی. معلوم اولماق ایچون لایحه اصلیه بر معتاده

۱۶ پونطو ایله وپرتو پاشانك سطر آره لرینه علاوه سی قوس ایچنه آله رق ۱۲ پونطو ایله و عالی پاشانك تصحیح لری ایسه یته قوس ایچنده رقه خط ایله یازا شد ر .

صورت لایحه

درسعادته كرك سلاطين عظام و كرك اصحاب مبرادن (واریاب خیرات و حسناتان نیجه نیجه علمای اعلام و اسرای باهرا احترام ایله) سائر اسلاف کرام بنا کرده سی اوله رق قرق قدر کتبخانه اولوب (آثار اسلافه اقصر طرق ترقی و اشتہار اولدیفنی آثار ایله سیلتره کوره) بونلر علمای اسلامك اعز یادکاری اولان پك چوق نفایس جليلة الاعتباری (وطریق معقول و منقولہ پیشرو بولسان اسانده کرامك صفحه اجتہاد قویدفنری بونجه آثاری) شامل خزان بی ثل و بہادر نہ چارہ کہ جامع دولہ بلر نہ راکتری معکوس سمندرہ اولارہ مذکور کتبخانہ لرہہ مسلم ابری ضیاع و بہادر ایشته اعظم آثار سلف (نظر انصاف و امانہ آلورایہ ہیئت اجتماعیه مزہ [۱] وایہ عز و شرف) وبلکہ مایہ فخر خلف اطلاقه شایان اولان «نفائس جلیلہ» اشبو کتبخانہ لرہہ (صورت ترتیب و تبویب و صفت ترصیف و تنبیذین عاری اوله رق بروجود مطلقہ) موجوده مؤلفانك ہا کافہ سی علوم دینیہ و قنون (جزئیہ ایله رمل و وفق و طلسمات و نجوم و نیرنجات کی برطاقم زعم و ظنون [۲]) قدیمہ یہ متعلق اولوب ایچلرنده فی زماننا ملئلرک اساس ثروت (و مقیاس مدنی اتخاذ ایلوب من کل الوجوه قوۃ نامیہ ثروت و اقتدار لری اولان) قنون نافعہ یہ دائر کتاب پك نادر بولدیغندن (و مقتضای موقع اوله رق ہیئت مسواتہ جر جوار ایله مجرور [۱] ادہم پرتو پاشاہ عائد اولان بوسطردہ کی (ہیئت اجتماعیه مزہ) یرینہ (ہیئت اجتماعیه اسلامیہ من ایچون) عبارہ سی واریادی . عالی پاشانك بر (مزہ) ایله تصحیحی نہ قدر موقعه موافق و سیاسیدر . ایشته بویوک ذاتلر بویله اولورلر . تقی مرحومك دیدیکی کی (بیک معنی بی . شکله قویوب مختصر ایلر) لر .

[۲] ادہم پرتو پاشانك تزییف مقامندہ بیان المدیکی طلسمات ، سحر ، نیرنجاتہ دائر بوکولرہ آوروپادن کمال اہتمام ایله اویہہ طلبلر و قوعبولورکہ و بولندجہ اویله قیملی فیثائلرہ کوندربلیورکہ حیرتہ قابیلورم .

اولقده اولدیغدن) عصر مزك مزاج پر احتیاج نہ نظرآ بونلرک کافی اولہ میہ جنی (و تجدد حوادث عالم ایسہ هیچ بر شیئی مرکز قدیمندہ مقرر طوئیوب زمانلہ یوریمکہ مجبور ایدہ جکی «کتبک دخی غنورہ سی لزیمی» نزد معالی وفد حقایق دانیلرنده دخی آشکاردر (بمن دلات سذہ لرلہ اہالی متوطنہ اسباب تحصیل علم و معارف و تکمیل حرف و صنایع تحریر یہ دوشدکلرندن) شو نقصان براز وقتدن بری درسعادته محسوس اولوب بالخصوص معارف (ملیہ نك ذروۃ) اعلا ی ائکانہ سلم صعودی اوله رق تنظیم و اعلان بیورلش اولان (نظامنامہ هایونی اقتضای نہجہ دارالقنون عثمانی و سائر مکاتب (متنوعہ معارف و صنایع کی اس اساس ترقی و مدنیت اولان بر نیجه محل تربیة) عمومیہ تأسیس و کشادی و بوجہ ایله علوم جدیدہ اربانك کوندن کونہ (کوسریلن اسباب تشویقیہ سایہ سندہ مجمدہ تعالی بروجہ دلخواہ عالی هر طرفہ) تکثر و ازدیادی جہتیلہ اشبو احتیاج برقات دہا ترایدا یتمشدر؛ بوندن (آکلاشیلان عدم کفایت ، سرعت ممکنہ ایله موجود اکالہ ہمہ علیہ لرینی دعوت ایلدیکندن) [۱] قطع نظر موجود کتبخانلر درسعادتك مواقع مختلفہ سندہ متفرق واقع (و اکثریا کتب موجودہ دخی وجوہ سوء استعمالات ایله امین عد اولنان ایادی غیر قابلہدہ ضایع) اولدیغندن [۲] ارباب مطالعہ استدکلیری کتابلری بریردہ مجتمع بولہ میہ رقی بونلرک (اسم و جنسی یالکز بعض عطای ملئک کتبخانہ مخصوصلرنده چشم تماشا ایله کوروب برای مطالعہ) تحریر و تدارکنده زحمت و صعوبتہ دوچار اولقده درلر . (اشبو کیفیت مناسبات عدیدہ ایله بالذفات مشہود و معلوم کترانہ من اولقندن ناشی)

[۱] پك طوغریدر . چونکہ ملت کتبخانہ سندہ قدیم کتبخانہ لردن الی کتبخانہ کتابلری دہا واردر . ہم کتبخانہ مدہ خرج عالم موافق پك چوق کتابلر بولیدیغندن ہر آی ہم کتابلری مطالعہ ایدن ذوات محترمہ میانندہ اجاب و برلی خریستان و یهودی دخی موجود بولتی اوزرہ دفتر دوام موجنبہ : دیگر کتبخانہ (کتابلرینی مطالعہ ایدنلرک یکرئی مثلی رادہ سندہ فضلہ در ، بونکله برابر یاپیلہ جق مطالعہ خانہ حالا یاسیلما دیغندن پك چوق ذوات اوطوراجق بر بولہ میوب کیری کیتکندہ لردر . شو موازنہ ایلدہ اکلاشیلیورکہ نفوس عمومیۃ وطنیہ من تحصیل علوم و کمالانہ بالخاصہ استفادہ لیکی کتابلری مطالعہ ایتکہ فوق الغایہ خواہشکر و پك زیادہ دلشنہ درلر .

[۲] بودہ پك طوغریدر فافہم

اشبو کتبخانه نك درونه وضع اوله جق کتابلر
 بحثه کنگه ، بعونه تعالی ابله مزبورده رسیده حسن
 ختام اولدقدن صکره آنلرک دخی وسائط مناسبه ايله
 تدارک واستحصالی اسبابنه تشبث قلنه جقدر . اشبو اثر
 جمیل ، طرف سلطنت سنیه دن انتشار معارف حقنده
 اتخاذ بیوریلوب کرک (اولدینی قدر لوازم تأید وتوسعه اعتنا
 اولدیفندن طو لای) داخللا و کرک خارجاً فوق الغایه مظهر
 شاباش وتحسین اولان (ونوبنو ثمره عیدده نافع سیله دماغ
 ملک و ملکه ذائقه افتخار و بریان) تدابیر حسنه نك تمانندن
 بولدینی جهته شو تصور عاجزانه نزد معالی وفد (جناب
 پادشاهیده لمحۃ التفاته شایان و پیش نظر معارف پرور و کلای فخام)
 سلطنت سنیه ده رهین استیحسان اوله رق ترویجیه همت
 بیوریه جغنده شبهه اتمیز . چونکه (بوبابده اساس افکار
 چاکرانه مزعلوم و معارفک تسهیل تحصیلی مقصدینه مبتنی اولوب)
 هر صنف تبعه شاهانه نك اصلاح احوالی حقنده حسن
 تأثیراتی (و علی الخصوص انظار آجایده معیار ترقی و تربیت کی ،
 کوریه جکی جهته بالوجوه منفی) درکار اولان بویه بر
 تشبث بر منافعک قوده دن فعله چیقارلسیله (آرزمان اینجده
 صوری ومعنوی فوائد عیدده سنک بر وجه ام حیز حصوله
 کلکی) دلخواه مکارم آکتهه جناب پادشاهی به دخی
 موافق (و پای تخت سلطنت سنیه نك در دست اجرا بولان
 تزیناتنه سرلوحه ابدله لایق) اوله جنی جهته بو بابده
 مساعده سنیه ملکداریلری شایان بیورلدقدن بشقه
 معاونت باهر البرکت شهریاری دخی بی دریغ بیوریه جغنی
 قویاً امید واستعطف ایدرز . اشبو مقصد مهمک ساحه
 پیرای حصول اولسی معاونت هیئت دولته متوقف اولدیفندن
 بو خصوصک تحت صحابت سنیه لرینه آلمالرینی خاصه
 استرحام ایدر . وذات محاسن آیات آصفانه لرینک مسلم آفاق
 اولان اوصاف جلیله وطن پروری و قونلری اقتضاسنجه
 باعث ذکر جمیل و اجر جزیل اوله جق بویه برخیره دلالت
 بذل همت بیوریه جغنی مأمول ایدرز .
 تحقیق چاکرانه مزه کوره انتخاب اولمش اولان
 مذکور ایلچی خانی عرصه نك بر مقداری شهر امانت

سایه اصلاحویه حضرت پادشاهیده چاکرلری (خیل
 وقتدنیری بونک اصلاحی عاجزانه پیش نظر مطالعه به آله رق)
 شونقصانک اکللی نیت خیریه سیله بر جمعیت تشکیل ایدرک
 حسن حصولی (جهتی توفیق باری ايله تشویق مددکاریلرینه
 بالنفویض یالکز بونک اسباب و) وسائلی تذکر و مطالعه
 اتمش اولدیفمزدن بوبابده نتیجه تصور اتمزک (اکلان نقصا
 نیله برابر قوده دن فعله چیقمتنه بذل کنجینه لطف واحسان
 بیورای امیدیه) حضور معارفشور حضرت و کالتپناهیلرینه
 عرض و بیانه جسارت ایدرز . شویله که بالجله ممالک متمدنه
 سائرده اولدینی کی در سعادتک (موقع تحصیل اولان جوامع
 و مدارس و مکاتبه جهت مناسبی مسلم اوقا شرطیه) بر مناسب
 محکمه بلا استئنا عموم اهالی به مخصوص اولمق اوزره
 (اصول انشا و فروع اداره سی طرز جدید انتظام و مضبوطیده
 اوله رق) بر

ملت کتبخانه سی [۱]

انشا اولوب بونک ایچون دخی چنبرلی طاشده کائن
 محترق (ایلچیلر خانی) [۲] عرصه سی انتخاب قلنمش
 و فن معماریده ماهر « موسیو ستایه » معرفیه تنظیم
 و لقا تقدیم قلنمش اولان بر قطعه رسم موجبنجه یکرمی
 بیک آتون مصرفیه صورت مطلوبه ده غایت واسع و مکمل
 انشایی ممکن اوله جنی اکلالمشدر .

شو ائنده خزینه جلیله نك عدم مساعده سی جهته
 بو بابده سلطنت سنیه به بار اولماق ایچون مبلغ مزبور
 در سعادت و ولایات شاهانه نك عموم اهالیسندن جمع اولمق
 اوزره بردفتر آجلمسی تنسیب قلنمشدر . بر منوال محرر
 بوه کتبخانه نك « فائده سی عمومه شامل اوله جنی جهته
 هر صنف تبعه شاهانه و حتی ممالک محروسه ده متمکن اجانب
 دخی بوبابده بالمنونیه معاونت ایدر جکلری درکاردر .

[۱] جلی قنله یاز بیورم که بنم کشاد ایتدیکم ملت کتبخانه سنه
 و بو خاصه بنم شکل و شمائله قدر اعتراض ایدن ارباب حسدک
 کوزلری کورسون .

[۲] شمدیکی عثمان بک مطبعه سنک بولدینی محل .